

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ (ПУЕТ)

**ЕКОНОМІКА СЬОГОДНІ:
ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ
ТА УПРАВЛІННЯ**

МАТЕРІАЛИ

XIV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

(м. Полтава, 12–13 грудня 2024 року)

За загальною редакцією
д-ра екон. наук, професора М. Є. Рогози,
Г. В. Карнаухової

**Полтава
ПУЕТ
2025**

Організаційний комітет

Голова організаційного комітету – **О. О. Нестуля**, Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений працівник освіти України, ректор Полтавського університету економіки і торгівлі (ПУЕТ), д-р іст. наук, професор.

Заступники голови організаційного комітету:

Н. С. Педченко, д-р екон. наук, професор, перший проректор ПУЕТ;

М. Є. Рогоза, д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії економічних наук України, академік Міжнародної академії біоенерготехнологій, науковий директор громадської спілки «Міжнародний центр досліджень соціально-економічних проблем модернізації та розвитку кооперації», професор кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Ж. А. Кононенко, канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ.

Члени організаційного комітету:

Ю. С. Матвієнко, канд. пед. наук, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ;

А. С. Ткаченко, канд. техн. наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту денної освіти;

В. І. Перебийніс, д-р екон. наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Г. В. Карнаухова, заступник завідувача кафедри, старший викладач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

В. В. Стеценко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Л. М. Діденко, директор ЦІЗОП ПУЕТ.

Е45 **Економіка** сьогодні: проблеми моделювання та управління : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за заг. ред. д-ра екон. наук, професора М. Є. Рогози, Г. В. Карнаухової (м. Полтава, 12–13 грудня 2024 року). – Полтава : ПУЕТ, 2025. – 302 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Текст укр., англ. мовами.

ISBN 978-966-184-479-6

У матеріалах конференції розглядаються питання управління, моделювання, прогнозування, соціально-економічні систем; цифрові трансформації, штучний інтелект в економіці, державному управлінні та місцевому самоврядуванні; сталий розвиток регіонів, громад, територій, суб'єктів господарювання; кооперація, мале та середнє підприємництво; промислова політика у частині підготовки кадрів.

УДК 330.4:338.24(082)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Погоріла Д. Р. Щодо зміни товарної структури зовнішньої торгівлі за групою «Цукор і кондитерські вироби з цукру»	78
Рибалко-Рак Л. А., Білан Л. П., Опришко В. І. Обґрунтування вимог до вибору критеріїв оцінки системи процесів підприємства	80
Саюк І. Л., Саюк Д. І., Никонюк Ю. І. Моделювання рентабельності підприємства в умовах невизначеності	82
Сімонов К. А. Використання елементів сценаріо-аналізу для вибору сценарію розвитку торговельних підприємств	84
Соколова А. М., Щербаков Є. М. Моделювання платоспроможності страховиків	86
Стасюк О. В. Дослідження рівня безробіття населення регіонів України за допомогою статистичних ігор	90
Хижняк І. М. Обґрунтування важливості оцінювання податкової системи України	94

**СЕКЦІЯ 2. ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ЕКОНОМІЦІ,
ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ТА МІСЦЕВОМУ
САМОВРЯДУВАННІ: ДОСЯГНЕННЯ,
ВИКЛИКИ, РИЗИКИ**

Копоненко М. А., Шепел О. С. Smart factories as catalysts of hypercompetition	98
Божик Д. П. Європейська модель Логістики 4.0: виклики та перспективи адаптації в Україні	102
Вишневецький О. С., Божик М. С., Гульчук Т. С. Потенціал штучного інтелекту в оптимізації економічних процесів	105

Список використаних джерел

1. Статистична інформація. Державна служба статистики України.
URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

Л. А. Рибалко-Рак, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту;

Л. П. Білан, здобувач наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент»;

В. І. Опришко, здобувач наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент»

Полтавський університет економіки і торгівлі

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИМОГ ДО ВИБОРУ КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ СИСТЕМИ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінка процесів підприємства за певними критеріями є важливим завданням, оскільки дозволяє системно аналізувати ефективність діяльності, виявляти слабкі місця та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Оцінка процесів підприємства за певними критеріями є інструментом не лише контролю, але й розвитку. Вона забезпечує прозорість управління, сприяє досягненню цілей, підвищує гнучкість і стійкість підприємства в умовах конкуренції та мінливого середовища. Критерії дозволяють кількісно вимірювати продуктивність, ефективність і результативність процесів. Наприклад, оцінка витрат ресурсів або часу на виробничий процес допомагає визначити, наскільки оптимально використовуються можливості підприємства. Аналіз за критеріями дозволяє ідентифікувати «вузькі місця». Так, якщо тривалість виконання певного процесу перевищує стандартний час, це сигналізує про необхідність змін. Критерії є основою для об'єктивного аналізу даних і створення плану дій. Наприклад, якщо оцінка продуктивності показує низький рівень, можна інвестувати в автоматизацію або навчання персоналу.

Обґрунтування методики вибору критеріїв для оцінки системи процесів підприємства базується на необхідності забезпечення об'єктивності, комплексності та практичності оцінки, що дозволяє приймати ефективні управлінські рішення. Критерії мають задовольняти такі вимоги [1–2]:

– вибір критеріїв має враховувати стратегічні цілі підприємства, специфіку його діяльності та актуальні ринкові умови;

- критерії мають відображати ключові стратегічні та операційні цілі. Наприклад, для підприємства, орієнтованого на інновації, важливими є критерії впровадження нових технологій;

- система критеріїв повинна охоплювати всі основні аспекти діяльності: ефективність (продуктивність, витрати), якість, гнучкість (адаптація до змін), екологічність та інноваційність;

- вибрані критерії мають бути вимірюваними, щоб уникнути суб'єктивності. Наприклад, продуктивність оцінюється через співвідношення обсягу виробництва до витрат часу чи ресурсів, а якість – через рівень дефектів чи задоволеність клієнтів;

- критерії повинні бути чітко визначеними, зрозумілими для всіх зацікавлених сторін та відповідати можливостям збору необхідної інформації.

- необхідно враховувати можливість корекції критеріїв у разі змін у внутрішньому чи зовнішньому середовищі підприємства.

Методика вибору критеріїв для оцінки системи процесів підприємства повинна передбачати реалізацію таких етапів:

- визначення стратегічних напрямів та системи процесів, які потребують оцінки;

- визначення ключових показників ефективності процесів, які найбільш точно відображають успішність процесів, наприклад, ефективність (витрати/результати), швидкість виконання, якість;

- групування критеріїв за рівнями (стратегічні, тактичні, оперативні), що полегшує оцінку окремих аспектів діяльності;

- вибір інструментів оцінки залежно від критеріїв (математичні моделі, експертна оцінка, аналітика даних тощо);

- тестування обраних критеріїв для перевірки їх релевантності, точності та легкості у використанні.

Методика вибору критеріїв для оцінки системи процесів підприємства має бути адаптивною, зрозумілою та багатогранною, щоб забезпечити всебічну оцінку ефективності діяльності та сприяти прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Рибалко-Рак Л. А., Опришко В. І., Шарай О. Ю. Сучасні підходи до оцінки ефективності системи управління підприємством. Майбутнє – аудит [Електронний ресурс] : матеріали Міжнародної наук.-практ.

Интернет-конф., м. Кривий Ріг, 15 січня 2024 р. / редкол.: М. І. Ступнік, В. С. Адамовська, М. Л. Крапивко, Є. В. Міщук. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2024. 387 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/13568>.

2. Павловські Г. Оцінка ефективності бізнес-процесів підприємства // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2023. № 10. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-10-9336>.

І. Л. Саюк, викладач;

Д. І. Саюк, студент;

Ю. І. Никонюк, студент

Західноукраїнський національний університет

МОДЕЛЮВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Моделювання рентабельності підприємства в умовах невизначеності є важливим аспектом стратегічного управління, оскільки допомагає оцінити фінансову стабільність підприємства та виявити потенційні ризики, що можуть вплинути на його прибутковість. У сучасних умовах багато факторів, таких як коливання економічних умов, зміни в ринковій ситуації, політичні фактори та інші непередбачувані події, створюють значний рівень невизначеності.

Для моделювання рентабельності в таких умовах можна застосовувати кілька підходів:

1. Методи прогнозування на основі історичних даних:

– аналіз трендів (використання історичних фінансових показників (прибуток, витрати, доходи) для побудови прогностичних моделей, які дозволяють оцінити можливі зміни в рентабельності підприємства за певних умов).

– лінійна регресія (для аналізу залежностей між рентабельністю та іншими фінансовими та економічними показниками).

2. Сценарний аналіз. Моделювання рентабельності за різними сценаріями розвитку подій (песимістичний, базовий, оптимістичний). Це дозволяє визначити, як зміни в ринкових умовах чи внутрішніх процесах підприємства можуть вплинути на його фінансові результати. Сценарний аналіз враховує різні можливості, включаючи зміни цін на ресурси, коливання попиту, зміни в законодавстві [1].

3. Метод Монте-Карло. Це метод статистичного моделювання, який дозволяє оцінити ймовірність різних результатів за

Наукове видання

**ЕКОНОМІКА СЬОГОДНІ:
ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ
ТА УПРАВЛІННЯ**

МАТЕРІАЛИ

XIV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

(м. Полтава, 12–13 грудня 2024 року)

За загальною редакцією
д-ра екон. наук, професора М. Є. Рогози,
Г. В. Карнаухової

Дизайн обкладинки А. С. Шустваль
Комп'ютерне верстання О. С. Корніліч

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 17,6.
Зам. № 381/2211.

Видавець і виготовлювач
Полтавський університет економіки і торгівлі
к. 48, вул. Івана Банка, 3, м. Полтава, 36003.
E-mail: pvv.puet@gmail.com.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8076 від 28.02.2024 р.